

SALMAN
RUSHDIE

CEASUL
AL UNSPREZECELEA

Un cvintet de povestiri

Traducere din limba engleză
și note de Dana Crăciun

POLIROM
2026

Cuprins

În sud.....	7
Muziciana din Kahani	29
Tîrziu	121
Oklahoma.....	205
Bătrînul din piață.....	273

Nu era o ființă religioasă, dar lupta istorică dintre Biserică și Stat, dintre Dumnezeu și lume, o fascina. Se îndrăgosti de vocabularul și imaginile asociate ei. Trecutul se învolbura în ea. Penitența de la Canossa, dieta de la Worms, controversa *Eigenkirche* sau a bisericilor private. Conflictele de idei o pasionau mai mult decât bătăliile reale, deși confruntările militare, precum și armele credinței – anatemele, excomunicările etc. – ofereau și ele propriile plăceri. A studiat argumentul conform căruia Biserica posedă autoritate divină, *auctoritas*, în timp ce monarhul se bucura doar de putere temporară, *potestas*. La fel, și contraargumentul referitor la proprietate: chiar dacă Biserica avea biserici în proprietate, Statul își revendica proprietatea asupra pământului pe care erau clădite ele. Îi plăcea ideea Bisericii invizibile care se ridica deasupra celei vizibile. Cele nouăzeci și cinci de teze ale lui Luther, țintuite pe ușa bisericii din Wittenberg. Războiul dintre lumea aceasta și cea de dincolo. În Italia cele două se contopeau datorită caracterului lumesc al papalității și puterii statului papal. Papalitatea controlată de marile familii. Papii din familia Medici. Papii din familia Borgia. Papii din familia della Rovere. Și teama de noile idei umaniste. *Raționamentele* lui Pico della Mirandola condamnate și arse. Giordano Bruno ars pe rug – nu doar ideile sale despre posibilitatea vieții pe alte planete și probabilitatea ca Pământul să nu fie centrul a ceea ce el sugera că ar fi un univers infinit, ci și trupul său de cincizeci și doi de ani.

Pînă ce a văzut fantoma, concepuse bătălia dintre Biserică și Stat ca pe un război între ficțiune și realitate. Tărîmul divin era ficțiune. Lumea era reală. Părea ceva de la sine înțeles. Acum însă – confuzie. Trebuia

să înțeleagă natura fenomenului spectral la care fusese martoră. Era doar un soi de ecou rămas în urma vieții – o aberație care nu-i submina în mod fundamental opiniile – sau putea fi dovada că viața de după moarte era reală? Trebuia să vadă fantoma din nou. Avea teribil de multe întrebări de pus.

Războiul din Indochina continua și îi preocupa intens pe colegii ei. Războiul din Bengal însă, cel care o interesa doar pe ea, luă sfârșit. Inamicul capitulă și astfel se născu o nouă țară, Bangladesh. În aceeași zi – o coincidență prielnică, fără îndoială – se ivi o ocazie care, cum spera R., ar fi putut duce la întâlnirile spectrale pe care și le dorea atât de mult. La o întâlnire din salonul mare, lordul Emmemm anunță că Membrul Onorific S.M. Arthur lăsase moștenire colegiului în perpetuitate toate bunurile sale lumești, inclusiv colecția sa de artă și drepturile de autor pentru romanul său, precum și orice alte venituri viitoare derivate din acestea. În schimb, conducerea colegiului hotărâse să nu realoce locuința Membrului Onorific. Încăperile urmau să fie păstrate exact așa cum le lăsase el, ca un soi de muzeu, un altar închinat geniului său, și aveau să fie deschise pentru public o după-amiază pe săptămână, timp de trei ore. Sarcina de a supraveghea aceste vizite publice urma să-i revină unui student doritor, astfel că se așteptau voluntari. Abia ce apucă lordul Emmemm să rostească aceste vorbe, că R. și sări în picioare, cu brațul ridicat. Rectorul colegiului dădu semeț din cap.

— Ah, o membră a revoluției sexuale! exclamă el, referindu-se – presupuse ea – la faptul că femeile pătrunseseră într-un spațiu care fusese rezervat bărbaților

timp de aproape șase secole. Vino mîine să discutăm, porunci el și plecă.

Să intri în reședința rectorului însemna să pătrunzi într-un spațiu sacru în care n-ar fi fost deloc surprinzător să găsești un rug aprins sau două table de piatră pe care se ciopliseră porunci lîngă un stîlp de foc. Un majordom ursuz o conduse spre ceea ce în îndepărtata ei țară s-ar fi numit *diwan-e-khas*, salonul de audiențe particulare. Aici, înconjurată de multe cărți legate în piele și de un glob ceresc florentin, R. așteptă. Era o tînră independentă și descurcăreață, dar, în ciuda tăriei de caracter, atunci cînd rectorul intră în încăpere, îi trecu prin minte că poate ar trebui să încline capul sau să facă o plecăciune, deși să îngenuncheze ar fi fost exagerat. Creștetul lui mare și boltit îl făcea să arate ca un soi de catedrală umană și ea se întrebă dacă în adîncurile acestei reședințe nu exista cumva o *cathedra*, tronul colegiului al cărui suzeran era. Cel mai mult, se gîndi ea, semăna cu unul dintre papii Medici sau Borgia despre care învăța: cultivat, mai degrabă monarhic decît ecleziastic și, probabil, lipsit de orice scrupule. În preajma lui nu strica să cobori vocea. Purta un costum roșu din trei piese, de o nuanță stridentă, ca stacojiul robelor de cardinal, care îi accentua – fără îndoială, intenționat – aerul de înalt prelat. Era adevărat că la capătul celălalt al curții din față exista o capelă. Dar Vaticanul era aici.

— Mi s-a spus că ești creștină, zise lordul Emmemm.

— Nu chiar, înălțimea voastră, răspunse ea. Deși familia mea este și, cînd eram copil, mă duceau duminica la catedrala anglicană Sf. Toma din Bombay, domnule. Toma Necredinciosul.

— Deci acolo a sfârșit. Excelent. „Nu chiar“ este oricum cea mai bună modalitate de a fi creștin. Și membră a Bisericii Îndoielii. De asemenea excelent. Îți va merge bine aici.

— Vă mulțumesc, domnule rector.

— Cum îți merge de fapt? Vreau să zic, cum te adaptezi ca fată într-un club de băieți?

— Mai degrabă cred că clubul de băieți trebuie să se adapteze la noi, răspunse ea și o surprinse nota sfidătoare din voce.

— N-am fi putut găsi un custode mai potrivit pentru bunurile Membrului Onorific, spuse lordul Emmemm. Fantoma lui ar fi mulțumită de dumneata.

Afirmația o luă pe nepregătite. Văzuse lordul Emmemm același lucru ca și ea?

— Fantoma lui, domnule? zise ea prea repede, fără să gândească. Vi s-a arătat și dumneavoastră?

— Draga mea, pietrele astea străvechi adăpostesc multe fantome.

— A, da, domnule, am înțeles, răspunse R. Da, fără îndoială așa e.

Lordul Emmemm se încruntă.

— Ai zis cumva „și“?

— Vă rog să mă scuzați, lord Emmemm, spuse ea. Probabil m-am exprimat greșit.

Rectorul încuviință din cap.

— Limbă grea, engleza. Trebuie să recunosc însă că o vorbești foarte bine.

Era fascinată de arta indiană de pe pereții încăperilor în care locuise Membrul Onorific. Unul dintre tablouri înfățișa patru femei, care păreau să fie aceeași femeie, în doliu – în sariuri albe și cu părul tuns scurt.

Ședeau pe niște scaune cu spătar drept, așezate pe un covor bogat ornamentat, cu un model de plante înfrunzite ce se încolăceau pe un fundal auriu, iar printre plante, în versiuni miniaturizate, se găseau lucruri care probabil că îi aparținuseră mortului: o mașinuță, un mini-fotoliu, un pătuț. Bărbatul mort era și el acolo, mic precum o jucărie de copil, în veșminte albe, întins printre plantele încolăcite precum o păpușă abandonată. Cît de triste pot fi cu adevărat rudele îndoliate, se întrebă R., dacă cel care s-a stins era atît de neînsemnat? Începu să vadă lucrarea ca pe un semn al bine-cunoscutei modestii a Membrului Onorific. Prin colegiu circula o poveste despre momentul cînd murise romancierul Evelyn Waugh, iar Membrul Onorific S.M. Arthur ar fi declarat la masa profesorilor: „Un scriitor englez cu adevărat mare. Nu ca mine“. Venită de la oricine altcineva, o astfel de afirmație ar fi sunat a falsă modestie, dar la el a părut sinceră. Așadar, dacă R. își imagina că mortul din tablou era el, atunci acesta spunea că nu va fi jelit mult și, oricum, nici nu merita să fie.

Începu să vadă în colecția de artă o călăuză înspre om. Într-una dintre picturi, pe fondul unui teren plat, roșiatic, un bărbat stătea întins sub un copac stilizat, de al cărui trunchi, în partea de sus, atârna un cablu electric de un albastru intens, cu un ștecăr la capăt. Bărbatul întins era Buddha, afirma un text mic de la baza lucrării, iar copacul era arborele *bodhi*, sub care marele înțelept a găsit iluminarea. Doar că, după cum se vedea clar, copacul nu era băgat în priză, așa că iluminarea nu avusese loc – sau nu încă. Poate că prin achiziția acestui tablou Membrul Onorific voise să spună că și lui îi lipsea înțelepciunea autentică. În imagine

nu se vedea nicio priză sau sursă de curent, așa că iluminarea părea imposibil de dobândit. Membrul Onorific S.M. Arthur își spunea că nu va fi niciodată înțelept.

Și mai era un tablou cu un spălător de geamuri, care ținea un furtun din al cărui vîrf roz-aprins țîșnea apa. Cînd a căutat mai multe informații despre artist, R. nu s-a mirat să afle că înclinațiile lui sexuale se potriveau cu cele ale Membrului Onorific și că fusese silit de constrîngerile juridice ale vremii să-și picteze adevărata natură codificat, cum ar veni. R. a socotit că e de datoria ei să citească cele scrise despre Membrul Onorific și opera lui și astfel descoperise în mai multe articole sugestia, exprimată precaut – tot codificat –, că imposibilitatea de a-și dezvălui direct și onest în scris adevărata natură era motivul real al îndelungatei sale tăceri. Aici însă, pe pereții locuinței lui, această adevărată natură era vizibilă. El însuși era spălătorul de geamuri.

În cele din urmă privirea i se opri asupra unei creații ce părea să fie un comentariu despre viața de apoi. În partea de jos a pînzei artistul pictase o scenă urbană în nuanțe de gri-închis și negru – un oraș urît și murdar. Însă din mijlocul lui se înălța o frînghie aurie și, pe măsură ce urca, văzduhul se limpezea și devenea de un albastru strălucitor, iar în partea de sus a tabloului se găseau nori albi și pufoși și doar o umbră, o umbră scînteietoare, a porților raiului.

Ei bine, îi dorea asta, această înălțare spre glorie, dar spera și să-l mai vadă o dată și să-i vorbească înainte ca el s-o purceadă în acea ultimă călătorie.